

Rapport 2022:3

Coronapandemin, arbetsinkomsterna och välfärdssystemets skyddsgrad

Coronapandemin drabbade Sverige på allvar i mars 2020, men hur påverkades svenskarnas inkomster? Adrian Adermon, Lisa Laun, Patrik Lind, Martin Olsson, Jan Sauermann och Anna Sjögren vid IFAU undersöker de ekonomiska konsekvenserna av coronapandemin för befolkningen i åldern 20–64 år under år 2020 genom att kartlägga hur arbetsinkomsterna påverkades och hur välfärdssystemet skyddade olika befolkningsgruppers inkomster.

Coronapandemin har fått stora konsekvenser för samhället i stort och för enskilda personer och företag. Det är både ett resultat av smittspridningen i sig och av de åtgärder som vidtagits för att hantera pandemin.

Adermon m.fl. undersöker med hjälp av länkade registerdata från Stockholms universitets Covid-19-program hur möjligheterna att försörja sig på eget arbete påverkades för den svenska befolkningen i åldern 20–64 år under 2020 och hur stort skyddet från välfärdssystemet var. Utvecklingen av arbetsinkomster från anställning och inkomster från välfärdssystemet följs månad för månad under 2020 och jämförs med tiden före pandemin.

Arbetsinkomsterna minskade snabbt

Arbetsinkomsterna minskade snabbt under våren 2020, men återhämtade sig under sommaren och hösten. I genomsnitt minskade arbetsinkomsterna med 2,7 procent per månad under pandemins nio första månader, men minskningen av de samlade inkomsterna från arbete och välfärdssystemet begränsades till 1,5 procent.

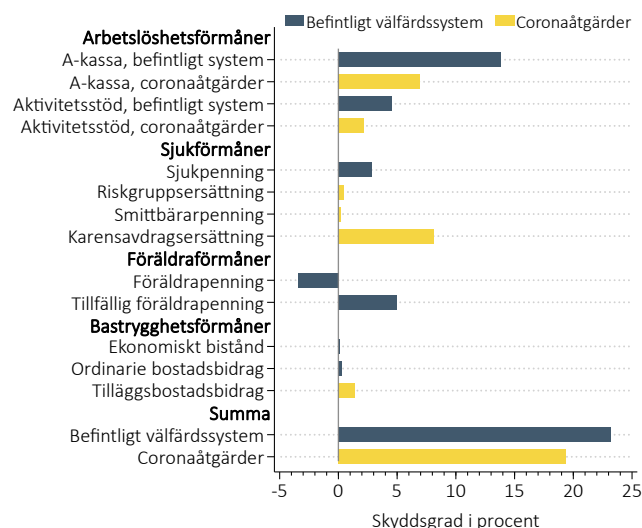
Skyddsgraden, d.v.s. den utsträckning i vilken välfärdssystemet kompenserade för arbetsinkomstbortfallet, var därmed närmare 43 procent. Det var framför allt inkomster från arbetslöshets- och sjukförmåner som bidrog till detta skydd, eftersom arbetslöshet och sjukfrånvaro var viktiga orsaker till de minskade arbetsinkomsterna.

Coronaåtgärderna bidrog till inkomstskydd

Av välfärdssystemets skyddsgrad på nästan 43 procent kom drygt hälften (drygt 23 procentenheter) från det

befintliga välfärdssystemet och resten (drygt 19 procentenheter) från de extra coronaåtgärder som infördes. Av Figur 1 framgår att det befintliga skyddet, från arbetslöshets- och sjukförmånerna var viktigt (blå staplar), men att också coronaåtgärderna (gula staplar) hade stor betydelse för att trygga inkomsterna. De senare främst i form av ökad tillgång till och höjt tak i a-kassan och karensvdragsersättning.

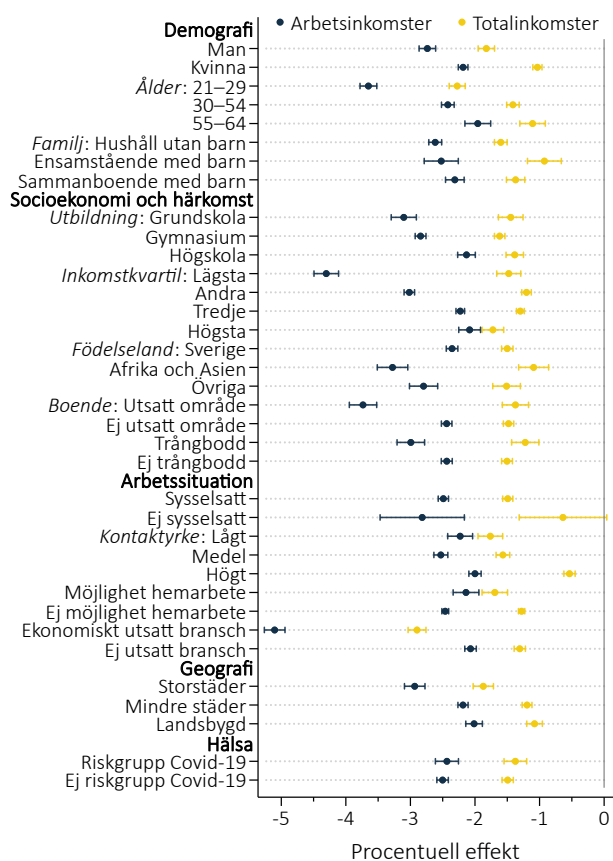
Figur 1 Genomsnittlig skyddsgrad i procent av arbetsinkomstbortfallet från coronaåtgärder och det befintliga välfärdssystemet för befolkningen som helhet i åldern 20–64 år.

Olika grupper drabbades olika hårt av förlorad arbetsinkomst. I Figur 2 visas att arbetsinkomsterna (blå markering) minskade mest, med 4–5 procent, för unga vuxna, låginkomsttagare, boende i utsatta områden och anställda i utsatta branscher. Äldre, högskoleutbildade, höginkomsttagare och personer

som kunde jobba hemifrån förlorade i genomsnitt omkring 2 procent.

Figur 2 Effekter på arbetsinkomster och totalinkomster från arbete och välfärdssystemet för olika grupper

Välfärdssystemet jämnade ut skillnaderna mellan olika grupper

Välfärdssystemets skyddsgrad var högre för de grupper som drabbades hårt. Det bidrog därför till att begränsa och jämna ut olika gruppers inkomstförluster. I Figur 2 (gul markering) framgår att de totala inkomsterna från arbete och välfärdssystemet inte påverkades lika mycket som arbetsinkomsterna och att skillnaderna mellan olika grupper var mindre.

Arbetslöshetsförmåner utgjorde ett viktigt inkomstskydd för många grupper. Sjukförmåner var särskilt betydelsefulla för personer med kontaktyrken, medan föräldraförmåner spelade en viktig roll för föräldrar. För ensamstående med barn, låginkomsttagare och personer med svag anknytning till arbetsmarknaden var det förstärkta bostadsbidraget för barnfamiljer ett betydelsefullt inkomsttillskott.

Starkare påverkan via arbetsmarknaden än via sjukdom

Adermon m.fl. finner att de som bekräftats smittade och de som inte bekräftats smittade hade ungefär lika stort arbetsinkomstbortfall. Skyddsgraden var dock högre för dem som smittats. Totalinkomsten försämrades alltså mer för dem som drabbats av covid-19 indirekt, via den ekonomiska nedgången.

Sysselsatta i olika branscher har påverkats olika mycket ekonomiskt. Mest drabbade är anställda i hotell- och restaurangbranschen med ett arbetsinkomstbortfall på över 10 procent. Men smittspridningen har varit likartad inom de flesta branscher och det finns inte något tydligt samband på branschnivå mellan inkomstbortfall och smittspridning bland anställda.

Hur stora är effekterna?

Arbetsinkomstförlusterna under coronapandemins första nio månader var knappt 3 procent. Det är något mindre än den förlust om 4–6 procent som typiskt sett drabbar arbetstagare vars arbetsplats läggs ner, och betydligt mindre än den genomsnittliga arbetsinkomstförlusten under 1990-talskrisens första år som var hela 12 procent. Men pandemin pågår fortfarande och det är därför för tidigt att uttala sig om de slutgiltiga och långsiktiga konsekvenserna.

Även om välfärdssystemet har begränsat och jämnat ut coronapandemins ekonomiska konsekvenser är det uppenbart att många som drabbats ekonomiskt har haft ett svagt inkomstskydd. Det befintliga välfärdssystemet skyddade i genomsnitt bara mot 23 procent av arbetsinkomstbortfallet. Coronaåtgärderna inom välfärdssystemet har därför varit betydelsefulla för att begränsa de negativa ekonomiska konsekvenserna av pandemin för enskilda.

Om rapport 2022:3

Läs rapporten i sin helhet på www.ifau.se eller beställ ett tryckt exemplar genom att maila ifau@ifau.uu.se. Rapport 2022:3 har även publicerats som en underlagsrapport till Coronakommissionens slutbetänkande.

Rapporten i korthet summerar utvalda rapporter från IFAU. Om din organisation vill prenumerera på tryckta exemplar, skicka dina kontaktuppgifter till ifau@ifau.uu.se. Ange "prenumeration RIK" i ämnesraden.